

УДК 642.72+025.171:027.54(477-25)НБУВ:929.7:392.8(=161.3)

*Світлана Олегівна Булатова,
кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник
відділу кодикології та кодикографії
Інституту рукопису
Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського
e-mail: irnbuv@gmail.com*

**ТРАДИЦІЙНІ НАПОЇ ШЛЯХЕТСЬКОГО ДВОРУ
НА БІЛОРУСЬКИХ ЗЕМЛЯХ
ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО
В ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ XVII ст.:
СТОЛОВЕ НАЧИННЯ ТА ПОСУД
(ЗА РУКОПИСОМ МЛЕЧКА ІЗ ЗІБРАННЯ ХРЕПТОВИЧІВ
З ФОНДІВ ІНСТИТУТУ РУКОПISУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО):**

На матеріалі рукопису Миколая Млечка із зібрання Хрептовичів, що зберігається у фондах Інституту рукопису НБУВ, розглядаються начиння для напоїв білоруської шляхти Великого князівства Литовського та традиції столування в XVII ст. В контексті культури бароко проаналізовані різновиди столового посуду для напоїв та специфіка їх застосування. За даними інвентарів висвітлюються особливості використання Млечками фамільного столового срібла, оздобленого геральдичною символікою, а також скляного начиння.

Ключові слова: рукопис Млечка, напої, шляхта, Велике князівство Литовське, бароко, столове начиння, срібло, скло.

Комплексно досліджуючи історичну традицію напоїв білоруської шляхти XVII ст., неможливо оминати такий суттєвий культурологічний аспект, як столове приладдя тієї доби. Цінний фактографічний матеріал з питання, яким саме начинням для трунків користувалася білоруська шляхта Великого князівства Литовського, міститься в рукопису Млечка із зібрання Хрептовичів з фондів Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Окрім назв приладдя та посуду, згаданих у процесі виготовлення алкоголю, в тексті варта уваги термінологія начиння, дотична до особливо-

стей місцевої культури повсякдення. В інвентарних списках рухомого майна, укладених у Холопеницькому маєтку, серед кухонного посуду зафіксовані спорадичні дані щодо начиння для зберігання, сервірування та вживання напоїв. Питний посуд фігурує поряд з іншим у п'ятьох реєстрах, переважно датованих 1622–1624 рр. та 1633 р. (арк. 6 зв., 16–16 зв., 17 зв., 19, 25, 62). Розглянуті реєстри є синкретичними та різноманітними за метою укладання, в них наведено не лише назви домашнього посуду в Холопеничах, але й віддзеркалено процеси купівлі, транспортування та джерела постачання начиння.

За цими джерелами визначається старопольська термінологія начиння для зберігання та вживання трунків до повсякденного або урочистого столу. Варто виокремити й начиння для вимірювання рідини, зокрема «garniec» – гарнець (обсягом близько 4 кварт): «garniec złocisty z nakrywka», «garniec srebny niezlocisty to ten u Jey Mością wzięto» (арк. 6 зв.).

Відповідно до матеріалу, з якого виготовлялося столове начиння з маєтку Млечків, вирізняються вироби з олова, коштовного срібла та витонченого скла. Втім, за даними списків 1624 та 1633 рр., у кількісному відношенні переважають набори зі скла. Місцевого гончарного посуду для напоїв, який, безперечно, застосовувався в господарстві Млечків, в інвентарних списках немає, оскільки, за твердженням польського історика А. Виробіша, в них фіксувалося лише цінне рухоме майно, а дешеві глиняні вироби, виготовлені, зазвичай, у власному господарстві, до цієї категорії не належали [38, S. 138].

Серед срібного столового приладдя для пиття виокремлюються срібні чари, або чарки, передусім згадані в тексті. На думку дослідника старопольських інвентарів рухомого майна А. Поспеха, срібна чарка для горілки відігравала неабияку роль, адже тріада – срібна чарка поряд із срібною ложкою та шаблею зі срібла – набувала культового значення у відтворенні сарматського образу шляхтича, – як «на показ», так і вдома, серед гостей [39, S. 269].

Чарки, як й інше начиння, прикрашалися на замовлення власників гербовою символікою, демонструючи, окрім мистецьких уподобань, їхнє давнє походження і спадкоємність родових традицій. Зокрема, в переліку срібних сімейних коштовностей 1624 р. зазначені три чари різного об'єму, оздоблені шляхетськими гербами: «Czara wielka... z herbem trzy wręby w hełmie Lyszka Lityry I: Z:». Друга czara mniejsza... z herbem Lew w kracie lityry H: G: Czara trzecia mniejsza... z herbem PP. Słuszkow (далі в тексті – зображення герба з літерами «Z» та «S» обабіч герба) (арк. 19).

За описанням фамільних гербів у переліку маємо припустити, що найбільша чара з гербом «Trzy wręby w hełmie Lyszka Lityry I: Z:» походила

від якогось представника шляхетського роду з ініціалами «I: Z:», котрий позначався різновидом герба «Korczak». Другий герб на середній чарі – «Lew w kracie litery H: G:» – можна атрибутувати як «Prawdzic» або «Zaremba». Він належав шляхтичеві з ініціалами «H: G:», можливо, з литовської родини Голинських герба «Zaremba»; до речі, це прізвище згадується в тексті рукопису Млечка (арк. 25). Походження третьої, найменшої, чаші вказано в тексті – це литовська родина Слушків; поряд із даною позицією розташовано рисунок їхнього власного герба «Ostoja» з ініціалами «Z» та «S». Отож у побутових за змістом переліках начиння епізодично деталізуються історико-генеалогічні дані щодо білорусько-литовських шляхетських родин, причому не тільки пов'язаних за походженням з Оршанщиною. Зрештою, срібне начиння вказує на їхніх первинних власників – представників роду, які водночас визначаються як замовники, адже вироби, гравійовані фамільним гербом, були виконані за індивідуальним бажанням.

Далі в списку срібла Млечків зазначені «pucharze» – кубки для декорування столу в бароковому стилі. «Pucharz» – урочистий великий кубок до вина, на кшталт вази. Зазначимо, що парадне начиння в старопольському побуті особливо підкреслювало смакові властивості трунку та використовувалося під час урочистих подій. Згідно зі спостереженнями З. Глогера, в магнатських родинах зберігалось до п'яти таких «pucharzów» [40]. Хоча Млечки не належали до магнатської еліти, саме таку кількість занотовано в їхньому інвентарному списку: «para pucharzow białych srebrnych, znowu trzeci pucharz wyszszy tego, ...pucharzykow znowu mniejszych para srebrnych to Jej Mość wzięła z sobą w drogą (2)» (Пара пухарів із білого срібла, третій пухар вищий того, ...ще менших пару срібних пухариків, – Її Милість взяла з собою в дорогу) (арк. 6 зв.).

Серед розмаїття столового срібла Млечків привертає увагу «rostruchan», рострухан – великий келих із накривкою. За доби бароко рострухан був найбільш самобутнім типом питного посуду для урочистих трапез, який виконував, насамперед, репрезентативну функцію. Так, у переліку срібла Млечків зазначений «Rostruchan orzechu indyjskiego z nakrywką srebrem oprawną złocisty na wierchu chłopek złocisty» (Рострухан індійського горіху з накривкою, оправлений у позолочене срібло із золоченою чоловічою фігуркою зверху») (арк. 6 зв., 19). Зауважимо, що в XVII ст. індійським горіхом іменували кокосовий горіх. Срібний рострухан, найчастіше прикрашений декором із зооморфними мотивами, згідно з тогочасним етикетом використовувався при виголошенні тостів на святкових учтах. Для цих виробів європейські золотарі застосовували екзотичні матеріали, які майстерно опрацьовували сріблом: морські мушлі, т. зв. наутилуси, ко-

косовий горіх, страусине яйце, слонову кістку, бурштин тощо. За описом, рострухан Млечків був оригінальним зразком подібних витворів: виконаний з кокосового горіху, оправленого позолоченим сріблом, з накривкою, яку зверху увінчувала мініатюрна чоловіча фігурка з позолотою (арк. 6 зв., 19). Не випадковим є срібне оправлення природної шкаралупки кокосового горіха як форми для трунків, бо, за традицією, вона мала здатність нейтралізувати отруту в напоях.

Загалом, серед столового срібла Млечків згадуються численні «kubki» (кубки) для трунків: «Kubkow para srebrnych po brzegach złociste; kubkow znowu beczułkowatych srebrnych cztery. Kubeczek mały do gorzałki w karpiową łuska» (Пара срібних кубків, позолочених по краях; чотири срібні діжкоподібні кубки. Маленький кубочок для горілки у «риб'ячу луску») (арк. 6 зв.). За іншим списком срібла Млечків вказано, що всього кубків, враховуючи кубок для горілки, гравійований орнаментом «риб'яча луска», налічується 10 (арк. 19).

Популярним начинням не лише в магнатсько-шляхетському середовищі, але й у споживачів з інших соціальних прошарків Речі Посполитої вважався «Kufel» – кухоль, призначений для пива та інших напоїв [41]. Пивні кухлі користувалися значним попитом серед міщанства та середньозаможної шляхти з теренів усієї Речі Посполитої, отож масово закуповувалися в Гданську – найбільшому центрі польського золотарства в XVII ст. [42]. Відповідно, в переліку посуду Млечків занотований «Kufel złocisty z nakrywką» – золотистий кухоль з накривкою (арк. 19). Серед срібла згадані також дві посудини для рідини – «garniec złocisty z nakrywką» – золочений гарнець з накривкою та «garniec srebny niezłocisty» – срібний незолочений гарнець (арк. 6 зв.).

Отож, як видно з описів, усе столове срібло Млечків поділялося на біле та позолочене. Своєю чергою, срібні вироби оброблялися позолотою повністю або в діахромному біло-позолоченому вигляді, що надавало їм теплового відтінку та фактурності. Для цього біле срібло за спеціальною технологією декорувалося золоченням, найчастіше по краях, як на кубках із золоченим облямуванням вгорі по краях: «Kubkow para srebrnych po brzegach złociste».

Рукопис є дуже інформативним джерелом з історії декоративно-прикладного мистецтва бароко початку XVII ст. Порівнюючи окремі елементи срібних виробів, можна стверджувати, що вони є типовими предметами золотарства європейського бароко з притаманним їм підкресленою декоративністю та помпезністю. В деталях, побіжно вказаних в описаннях питного посуду, відбивається тогочасна тенденція мистецтва урочистих трапез, де декорування переважало над побутовою функціональністю.

Прикмети бароко в розглянутих позиціях виробів визначаються або поширеною технологією позолочення срібла – срібний великий золочений кухоль, або гармонійним поєднанням в одному витворі позолоченого та білого срібла – два срібних кубки із позолоченою облямівкою по краях, або екзотичним матеріалом зі східних країн – оправлений у срібло рострухан із темно-коричневого кокосового горіха, або мистецтвом оздоблення виробів литими фігурками – стилізованою чоловічою фігуркою зверху на накривці рострухана, що знаменує розвиток срібної пластики, або декоративними мотивами, успадкованими з попередніх стильових епох, – гравірування орнаментом «капріова łuska» («риб'яча луска») кубочка для горілки. Принагідно зауважимо, що згадане нижче скляне начиння Млечків, судячи з репертуару їхніх форм, розмірів та декоративних мотивів, також виконане в стилі барокового склярства.

Зрозуміло, що на підставі реєстрів срібла ідентифікувати конкретні імена майстрів виробів не видається можливим, адже в описах предметів індивідуальні «клейма» золотарів не зафіксовані. Радше за все, індивідуальні знаки у вигляді ініціалів імені та прізвища не позначали ці предмети взагалі, оскільки у той період вони ще не набули поширення в практиці золотарства. Проте окремі деталі в тексті репрезентують належний мистецький рівень виконання срібних виробів XVI–XVII ст. Через брак документальних даних можемо лише гіпотетично пов'язати джерела постачання срібла Млечків зі столичним осередком золотарства – Вільно, а також із великими портовими містами на Балтиці – Ригою та Кенігсбергом, звідки на Оршанщину могли привозити модну срібну продукцію з європейських країн. Не можна виключати й постачання виробів від місцевих білоруських майстрів, вочевидь, досвідчених у золотарстві, адже не випадковим був факт, що згодом, у середині XVII ст., в Московію для Срібної палати Московського Кремля привозили майстрів з білоруських місцевостей (Полоцька, Вітебська, Мінська, Копісі, навіть Холопенич) [43].

Зазначимо, що надзвичайно коштовне срібло на початку XVII ст. трактувалося в соціумі як показник накопичення багатства і матеріальних статків та було історично усталеним способом інвестування. Речі з цього шляхетного металу, нарівні із золотом, успадковувалися членами родини, їх дарували на ознаку поваги на урочистості близьким, жертвували духовництву та на прикрашання церковних реліквій. Зокрема, друга дружина М. Млечка Регіна Цехановецька (пом. до 1619 р.), ревна прибічниця кальвінізму, за життя офірувала на кальвіністський збір у Вільно золото та срібло [44]. Показово, що срібний посуд фігурує в загальних реєстрах коштовностей поряд з іншим сріблом Млечків: військовою атрибутикою, родовими обладунками, шоломами, кінським убранням, палашами, оздобленням на хоругви та намети, бунчуками, гудзиками, срібною біжутерією тощо (арк. 6 зв., 19).

Традиційно срібний посуд для трунків цінувався за антисептичні властивості та вважався міцним і практичним у побуті. Але, крім утилітарної функції, срібне начиння для сервірування бенкетів, насамперед, репрезентувало заможність і шляхетність роду його власника та демонструвало його мистецькі уподобання в царині золотарства, адже столові вироби доби бароко мали на меті здивувати гостей вишуканою формою, оздобленням, матеріалом. За спостереженнями польського дослідника А. Поспеха, за даними інвентарів в асортименті начиння для столування визначається закономірність: начинню для трунків зі срібла відповідало начиння для їжі (миски, полумиски, тарілки) з нешляхетного металу, зокрема з олова, – т. зв. «супа». Старопольський стіл одночасно сервірували комбінацією зі срібного та олов'яного посуду, а для напоїв переважно використовувалося срібло [45]. Можливо, тенденція обрання посуду зі срібла для напоїв пов'язана з ритуалізацією трунків у тогочасній ментальності або з міркувань гігієни, враховуючи звичай передавати на бенкетах кубки сусідам по столу.

У повсякденному побуті Млечків поряд із коштовним сріблом широко використовувався для зберігання напоїв посуд із олова, «супа», який також оздоблювався орнаментом та гербовою символікою. Так, за реєстром, олов'яних кубків налічувалося 9 шт., кутових фляш – 4, на кшталт ладовниць – 4, а також ще 9 фляш різного походження – від матері М. Млечка та інших родичів (6 шт.). У тексті відзначаються назви старопольського начиння, призначеного не тільки для вживання, а й для сервірування, а також для зберігання та транспортування напоїв під час подорожей – «flasze» (фляші). Зазначимо, що серед олов'яних виробів зафіксовані кубки – питний посуд із «супи» – рідкісна позиція в інвентарях шляхетського рухомого майна, згідно зі спостереженнями А. Поспеха.

У переліку олов'яного посуду вирізняється «konew wielka z nakrywka» – велика кінва з накривкою, об'ємом у гарнець, що раніше належала небіжчику Анджеюві Цехановецькому з його гербом (арк. 16 зв.). Кінвою називалося начиння для рідини або відро [46].

Спорадично в тексті вказані джерела походження столового приладдя в господарстві Холопеницького маєтку. Значну частину начиння (олов'яні кубки, різноманітні фляші різного об'єму – кутові, пласкі, округлі, грановані) М. Млечко успадкував від матері – Хелени, княжни з Козельська Огінської Матвіївни, великої литовської ловчанки [3, S. 13]. Поодинокі столове начиння (різні олов'яні фляші та кінва з родовим гербом) залишилися в маєтку від другої дружини М. Млечка Регіни Цехановецької, гербу Домброва, яка померла перед 1619 р., та її батька небіжчика Анджея Цехановецького. Одна величезна, об'ємом на чотири гарнця, металева фляша з трьома

кільцями належала литовським землянам Вержбовським (арк. 16 зв.). Принагідно зауважимо, що, згідно з висновками А. Поспеха [39, S. 265–266], неодноразові згадки М. Млечка про походження предметів, успадкованих від матері Х. Огінської та небіжчиці-дружини Р. Цехановецької, підкреслюють особливу психологічну цінність та символічність для нього самого цих речей і мають відтінок теплих почуттів до близьких.

За списками 1622, 1624, 1633 рр., до холопеницького двору, віддаленого від торговельно-культурних центрів, нове начиння періодично надходило зі столичного Вільно, а також із Риги – одного із найзначніших у цей період торговельних міст Швеції, звідки на білорусько-литовські терени постачалася продукція західноєвропейських майстрів (арк. 17 зв., 16, 62). Джерела постачання пояснювалися територіальною близькістю в межах Литовського князівства, а також обмеженими торговельно-економічними зв'язками з Лівонією на Балтиці. Навпаки, надходження до Холопенич з інших міст, розташованих у землях Корони, не мало усталеного характеру, зокрема згадка про купівлю посуду у Варшаві зафіксована лише двічі, але йшлося про начиння для їжі, оздоблене власним гербом Млечків (арк. 16).

Слід зазначити, що М. Млечко як депутат Головного трибуналу Великого князівства Литовського періодично відвідував Вільно та користувався нагодою облаштовувати власні, зокрема й майново-господарчі, справи. За списком 24 лютого 1624 р., скляне начиння з Вільно привіз з okazji він сам, повертаючись після засідання Головного трибуналу; також в іншому реєстрі срібла, надісланому братові Кшиштофові Млечку, ковенському войському, занотовано, що М. Млечко перебував у Вільно 16 серпня 1624 р., тобто в період засідань Трибуналу (арк. 17 зв., 19).

Під час транспортування та зберігання начиння Млечки також зверталися до послуг посередників – довірених осіб: у 1624 р. до Вільно срібло посилалося через якихось Мусницького та Заблоцького (арк. 19), дехто Шоповський повертав срібло, надане йому в 1623 р. «od samey Jej Mości» (арк. 6 зв.), у 1633 р. з Риги скляне начиння у футлярах, іменованих «olstro», привіз дехто Мізгир (арк. 62). Помічник Красвський у Холопеничах опікувався після перевезення з Вільно численним венеціанським склом, заховавши його в чотирьох коробах у свірні маєтку (арк. 17 зв.).

Списки начиння фіксують процеси купівлі, транспортування, а також повернення позиченого посуду. Столове металеве начиння з олова та срібла, незважаючи на вагу, було досить транспортабельним на відміну від крихкого скла, не призначеного для користування під час мандрів його власників. Звичний власний посуд, поряд з іншими необхідними речами, супроводжував Млечків в їхніх подорожах і переїздах, зокрема близько 1623 р. «Jej Mość» (імовірно, йдеться про матір Хелену з Огінських, менш віро-

гідно – про третю дружину Миколая – молоду Єфимію Млечкову, дочку його племінника Яна Казимира, упитського земського підсудка) [3, S. 13, 32] брала з собою в дорогу півтори дюжини ложок, пару срібних кубків та срібний незолочений гарнець (арк. 6 зв.). За даними іншого списку, близько 1624 р. (арк. 19), срібло Млечків транспортувалося в межах Великого князівства Литовського до близьких родичів, зокрема у Вільно до брата Миколая – Кшиштофа Млечка (1587–1627), ковенського войського [3, S. 13].

Окрему групу посуду Млечків становить цінне начиння зі скла, що є ознакою формування нових звичок у культурі столування шляхти на початку XVII ст. Хоча столове скло використовувалося в родинях різного соціального стану, але за цієї доби його найкращі зразки становили предмети розкоші. За твердженням дослідника А. Виробіша, на терени Литви, де не було скла власного виробництва, продукція надходила з таких центрів склярства, як Гданськ, Краків, Познань, а закордонне скло доставлялося морем через Ригу та Кенігсберг [38, S. 181].

У господарчому реєстрі скла від 19 лютого 1624 р. «Szkło złożone w Chołopiniczach do krobi – czterech A 1624 febr. 19 Krajewski składał u do swirna wniesione» доволі репрезентативною є партія тендітних скляних виробів із Вільно (арк. 17 зв.). За даними цього списку, скло було придбане переважно у Вільно та якась частка в Мозирі, із вказівкою на конкретну вартість виробів, та перевезене до Холопеницького маєтку М. Млечком після завершення засідань Головного трибуналу Великого князівства Литовського, про що йдеться в тексті.

Радше за все, М. Млечко придбав імпортне столове скло, оскільки домінує коштовне начиння майстрів-склоробів із Венеції. Найбільшим за кількістю був венеціанський набір скляниць до питного меду «szkliennic do miodu» (102 шт.). «Szkliennica» (скляниця) – скляний кубок для пива, у виняткових випадках – для вина та меду [47]. Згадані великі «szkliennice» (7 шт.) – з накривками, одна з них – величезна, об'ємом в гарнець (величина якого варіювалася до 4 кварт), з малюнком, своєрідної форми – на ніжках-кульках, т. зв. «mogilkami» (7 шт.). Загалом налічується венеціанських келихів 32 шт., серед яких декором і матеріалом вирізнявся келишок сапфірового кольору із кришталевого скла з накривкою зверху. До окремої коробки Краєвський поклав «flaszy» – низку скляних фляшів різного розміру (18 шт.). Серед скла для напоїв фігурує також «dżban» – великий джбан з накривкою (арк. 17 зв.).

До групи посуду з коштовного венеціанського скла, придбаного у Вільно в 1624 р., варто долучити скляні вироби з Риги, за списком 1633 р. Тоді з Риги було привезено значну партію різнокаліберних за розміром фляшей. Презентовані «Flaszy» і «flaszeczki» в окремих футлярах – від

великих, об'ємом у гарнець та півгарнця, до маленьких, – загалом 53 фляші (арк. 62). В тексті не згадана країна виробництва цих фляшей, проте, враховуючи шлях постачання – Ригу, цілком імовірно визначити їхнє походження осередками західноєвропейського склярства.

На жаль, на відміну від важкого металевого посуду, частина виробів із прозорого крихкого скла розбивалася вщент при перевезенні. Так, під час транспортування у футлярах з Вільно значну кількість – 32 шт. – скляного начиння було розбито, з Риги було розбито менше – 3 шт. Слід мати на увазі ще один потенційний шлях втрати скляного начиння – звичай у дусі сарматських традицій навмисно розбивати келих на учтах під час виголошення тосту [38, S. 136, 138].

Вочевидь, шляхтич М. Млечко, переглядаючи нове скло з Риги 21 грудня 1633 р., як зазначено в тексті, вподобав собі зразки вишуканого посуду. Адже серед комплектів його начиння, зокрема за описом 1624 р., були різновиди скляної продукції добірного гатунку (кришталь, венеціанське скло з малюнком). Особиста зацікавленість власника столовим склом, безперечно, знаменувала новий щабель у розвитку його побутових звичок та естетичних смаків у прикладному мистецтві. Відтак, наведені факти придбання М. Млечком цінних наборів зі скла до вжитку в Холопеничах відбивають тенденцію в культурі сервірування XVII ст. до поступового заміщення важкого срібла витонченим склом (арк. 62). Хоча за реєстрами в новітньому скляному начинні, на відміну від срібла, геральдичні оздоблення не зафіксовані, їхнє використання на бенкетах підтримувало престиж власника серед близького оточення не менш, аніж родові герби на чарах. Свого апогею тривалий процес заміщення фамільного срібла недовговічним склом досяг у наступному, XVIII ст., визначаючи системну переорієнтацію в усіх сферах із традиційних форм демонстрації соціального статусу на поширення європейського культу новизни [48].

Насамкінець відзначимо, що серед усього репертуару питного посуду лише в двох позиціях у тексті вказане його цільове призначення для конкретного напою: це срібний маленький кубочок з орнаментом під «риб'ячу луску» – для горілки та великі за обсягом «скляниці» – для питного меду (арк. 6 зв., 17 зв.). Утім, в інших випадках певне начиння обиралося для легких або міцних напоїв згідно з традицією, за умовчанням, а також варіювалося ситуативно – для повсякдення або урочистостей, за об'ємом, зручністю, навіть за індивідуальними вподобаннями споживача, його віком, статтю тощо.

Отже, списки різновидів начиння для пиття в рукопису є багатоглядним джерелом. Дані цих списків дозволяють визначити тогочасні новації в декоративно-прикладному мистецтві бароко та їхню рецеп-

цію в повсякденній культурі білоруської шляхти (на прикладі її представників Млечків) Великого князівства Литовського в XVII ст. Водночас вони містять цінну геральдичну та історико-генеалогічну інформацію щодо білорусько-литовських заможних родин. Загалом аналіз конкретного репертуару столового начиння є потенційно змістовним аспектом вивчення традицій уживання напоїв у Холопеничах, в Оршанській землі, як історико-культурного явища першої чверті XVII ст.

Список використаних джерел

1. Птацицкий С. Л. Щорсовская библиотека графа Литавора Хрептовича. Краткие сведения о собрании рукописей. Москва, 1899. С. 11–12.
2. Szczorse // Słownik Geograficzny Królestwa polskiego i innych krajów Słowiańskich. Warszawa, 1890. T. 11. S. 859–861.
3. Mleczko St. Mleczko, Raczek, Saczek i Lyczko. przyczynek do kwestyi ustalania się nazwisk szlacheckich w XV wieku. Lwów, 1912.
4. Mleczko h. Korczak I Doliwa // Uruski S. Rodzina. Herbarz szlachty polskiej. Warszawa, 1914. T. 11. S. 143–144.
5. Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego, t. 1, Województwo wileńskie XIV–XVIII wiek / red. A. Rachuba. Warszawa, 2004. S. 692.
6. Chołopienicze // Słownik Geograficzny Królestwa polskiego i innych krajów Słowiańskich. Warszawa, 1880. T. 1. S. 625.
7. Електронний ресурс. URL: szlachcic.hbz.pl/korczak/korczakim.doc. Назва з екрана.
8. Rajewscy // Niesiecki K. Herbarz polski / K. Niesiecki ; wyd. przez J. N. Bobrowicza. Lipsk, 1841. T. 8. S. 86.
9. IP НБУВ. Ф. I. № 5953, 6012.
10. Колесник Е. А. Книжные коллекции Центральной научной библиотеки Академии наук УССР. Киев, 1988. С. 57–63.
11. Мяскова Т. Родове зібрання Хрептовичів : перспективи дослідження // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. Вип. 28. Київ, 2010. С. 396–404.
12. Laucevicius E. Popierius Lietuvoje XV–XVIII a. T. 1–2. Vilnius, 1967.
13. Syrenius S. Zielnik herbarzem z języka łacińskiego zowią... Kraków, 1613; Інститут книгознавства НБУВ, відділ бібліотечних зібрань та історичних колекцій (далі ІК НБУВ, ВБЗІК). Coll. Reg. X, 385.
14. Haur J. K. Oekonomika ziemianska generalna ... Kraków, 1675; ІК НБУВ, ВБЗІК. В. Z. 857.
15. Wyczański A. Studia nad konsumpcją żywności w Polsce w XVI i pierwszej połowie XVII w. Warszawa, 1969 / Instytut historii PAN. S. 147, tab. 52, 152, tab. 53.
16. Piwo / Gloger Z. // Encyklopedia staropolska ilustrowana. Warszawa, 1903. T. 4. S. 29.
17. Szydłowicze // Słownik geograficzny Królestwa polskiego i innych krajów Słowiańskich. Warszawa, 1892. T. 12. S. 100.

18. Walden A. Marszałkowie świeccy Trybunału Głównego Wielkiego Xięstwa Litewskiego w latach 1633–1648 // *Czasopismo prawno – historyczne*. Poznań, 2013. T. 65. Z. 1. S. 162.
19. Osiec // *Słownik języka polskiego* przez M. S. B. Linde. Lwów, 1857. T. 3. S. 590.
20. Słodziny // *Słownik języka polskiego* przez M. S. B. Linde. Lwów, 1857. T. 5. S. 320.
21. Kadz // *Słownik języka polskiego* przez M. S. B. Linde. Lwów, 1855. T. 2. S. 287.
22. Szanki / Glogier Z. // *Encyklopedia staropolska ilustrowana*. Warszawa, 1903. T. 4. S. 302.
23. Beczka / Glogier Z. // *Encyklopedia staropolska ilustrowana*. Warszawa, 1900. T. 1. S. 137–138.
24. Miód / Glogier Z. // *Encyklopedia staropolska ilustrowana*. Warszawa, 1902. T. 3. S. 218–219.
25. Gołębiowski L. Domy i dwory przytem opisanie apteczki, kuchni, stołów, uczt, biesiad, trunków i pijatyki.... Warszawa, Gluksberg, 1830 [Електронний ресурс]. URL: https://archive.org/stream/domyidworyprzyt00gogoog/domyidworyprzyt00gogoog_djvu.txt. Назва з екрана.
26. Klonder A. Napoje fermentacyjne w Prusach Królewskich w XVI–XVI wieku (produkcja – import – konsumpcja) // *Studia i materiały z historii kultury materialnej*. T. 60 / red. Z. Kamińska. Zakład narodowy im Ossolinskich. Wrocław, Warszawa, Kraków, 1989. S. 47.
27. Mir // *Słownik Geograficzny Królestwa polskiego i innych krajów Słowiańskich*. Warszawa, 1885. T. 6. S. 485–488.
28. Skorulski Andrzej // *Polski słownik biograficzny*. Wrocław, 1997–98. T. 38. Z. 55. S. 552–553. 269.
29. *Compendium medicum auctum...* W Jasnej Gory Częstochowskiej, 1725. K. 663–664.
30. M. Arcta *Słownik staropolski*. T. 1 / ul. A. Krasnowolski, W. Niedźwiedzki. Warszawa, [1914]. S. 410.
31. IP НБУВ. Ф. 332. № 352.
32. Szkarłat / Glogier Z. // *Encyklopedia staropolska ilustrowana*. Warszawa, 1903. T. 4. S. 310.
33. Biernacki S. Przyczynek do historii roślinnych leków nasercowych. Rozd. 1: Dawne leki nasercowe roślinne // *Archiwum historii i filozofii medycyny oraz historii nauk przyrodniczych* / red. A. Wrzosek. T. 3, Z. 2. Poznań, 1925. S. 193–1202.
34. Aqawawita / Glogier Z. // *Encyklopedia staropolska ilustrowana*. Warszawa, 1900. T. 1. S. 35.
35. Кривонос В. З історії діяльності греків у Львові в XVI – першій половині XVII ст. // *Зап. іст.-філол. т-ва Андрія Білецького*. Вип. 4, кн. 1. Київ, 2003. С. 116–124.
36. Wijaczka J., Guldon Z. Związki handlowe ziem litewskich i białoruskich z Królewcem w świetle rejestrów celnych komory grodzieńskiej z lat 1600 i 1605 // *Komunikaty mazursko-warminskie*. nr 1, 21–33. 1993. S. 30. URL: [http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Komunikaty_Mazursko_Warminskie/Komunikaty_Mazursko_Warminskie-r1993-t-n1-s21-31/Komunikaty_Mazursko_Warminskie-r1993-t-n1-s21-31.pdf](http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Komunikaty_Mazursko_Warminskie/Komunikaty_Mazursko_Warminskie-r1993-t-n1/Komunikaty_Mazursko_Warminskie-r1993-t-n1-s21-31/Komunikaty_Mazursko_Warminskie-r1993-t-n1-s21-31.pdf). Назва з екрана.
37. IP НБУВ. Ф. 332. № 352, 354.

38. Wyrobisz A. Szkło w Polsce : od XIV do XVII wieku. Wrocław ; Warszawa ; Kraków, 1968.
39. Pośpiech A. Prowincja szlachecka w Polsce XVII wieku. Ludzie – przedmioty – życie codzienne (zarys problematyki) // *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej*. T. 44, № 3, 1996. S. 263–270.
40. Pucharz / Gloger Z. // *Encyklopedia staropolska ilustrowana*. Warszawa, 1903. T. 4. S. 129–131.
41. Kufel / Gloger Z. // *Encyklopedia staropolska ilustrowana*. Warszawa, 1902. T. 3. S. 114–115.
42. Электроний ресурс. URL: [www. Wilanow`-palac.pl/gdansk-jako_zlotnicze_centrum_rzeczypospoitej_w_xvii_w.html](http://www.Wilanow-palac.pl/gdansk-jako_zlotnicze_centrum_rzeczypospoitej_w_xvii_w.html). Назва з екрана.
43. Ларченко М. Н. К вопросу о работе так называемых «польских» мастеров в Оружейной палате во второй половине XVII в. // *Материалы и исследования. Государственные музеи Московского Кремля*. Москва, 1984. Вып. 4. С. 184–192.
44. Akta synodów prowincjalnych Jednoty Litewskiej 1611–1625. Wilno, 1915. S. 52; Seria: (Monumenta reformationis Poloniae et Lithuanicae).
45. Pośpiech A. Pułapka oczywistości. Pośmiertne spisy ruchomości szlachty wielkopolskiej z XVII wieku / *Studia i materiały z historii kultury materialnej*. Warszawa, 1992. T. 64. S. 86–88.
46. Konew // *Słownik języka polskiego przez M. S. B. Linde*. Lwów, 1855. T. 2: G–L. S. 426.
47. Szekliennica / Gloger Z. // *Encyklopedia staropolska ilustrowana*. Warszawa, 1903. T. 4. S. 310–311.
48. Dumanowski J. Moda, rywalizacja społeczna i tożsamość szlachty polsko-litewskiej Rzeczypospolitej w XVIII wieku // *Baltijos Regiono istorija ir kultura ; Lietuva ir Lenkija. Socialine istorija, kulturologija. Acta historica universitatis Klaipedensis*. T. XIV. Klaipeda, 2007. K. 82–83.

References

1. Ptashchitskii, S. L. (1899). Shchorsovskaia biblioteka grafa Litavora Khreptovicha [Shchors library of Duke Litavor Khreptovich]. In *Kratkie svedeniia o sobranii rukopisei* [Brief information on the collection of manuscripts] (pp. 11–12). Moscow. [In Russian].
2. Szczorse. (1890). *Słownik Geograficzny Krolestwa polskiego i innych krajów Słowiańskich*, T. 11, S. 859–861. Warszawa. [In Polish].
3. Mleczko, St. (1912). Mleczko, Raczko, Saczko i Lyczko. *Przyczynek do kwestyi ustalania się nazwisk szlacheckich w XV wieku*. Lwów. [In Polish].
4. Mleczko, H. (1914). Korczak I Doliwa. In S. Uruski, *Rodzina. Herbarz szlachty polskiej* (T. 11, S. 143–144). Warszawa. [In Polish].
5. Rachuba, A. (Ed.). (2004). *Urzednicy Wielkiego Księstwa Litewskiego: T. 1. Województwo wileńskie XIV–XVIII wiek* (S. 692). Warszawa. [In Polish].
6. Chołopienicze. (1880). *Słownik Geograficzny Krolestwa polskiego i innych krajów Słowiańskich* (T. 1. S. 625). Warszawa. [In Polish].
7. Online resourve. URL: szlachcic.hbz.pl/korczak/korczakim.doc. [In Polish].

8. Rajewscy. (1841). In K. Niesiecki, *Herbarz polski* (wyd. przez J. N. Bobrowicza, T. 8. S. 86). Lipsk. [In Polish].
9. Fund 1, Units 5953, 6012. Institute of Manuscript of Vernadsky National Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine. [In Polish].
10. Kolesnik, E. A. (1988). *Knizhnye kolekcii Tsentralnoi nauchnoi biblioteki Akademii nauk USSR* [Book collections of the Central Scientific Library of the Academy of Sciences of the Ukrainian Soviet Sotsialist Republic] (pp. 57–63). Kyiv. [In Russian].
11. Miaskova, T. (2010). Rodove zibrannia Khreptovychiv: perspektyvy doslidzhen-
nia [Family collection of the Khreptovich: perspectives of research]. In *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* [Scientific works of Vernadsky National Library of Ukraine], Is. 28, pp. 396–404. Kyiv. [In Ukrainian].
12. Laucevičius, E. (1967). *Popierius Lietuvoje XV–XVIII a*, T. 1–2. Vilnius. [In Lithuanian].
13. Syrenius, S. (1613). *Zielnik herbarzem z języka łacińskiego zowią...* Kraków. [In Polish]; Coll. Reg. X, 385. Institute of Book Studies of Vernadsky National Library of Ukraine, Department of Librarian Gatherings and Historical Collections, Kyiv, Ukraine. [In Polish].
14. Haur, J. K. (1675). *Oekonomika ziemianska generalna...* Kraków. [In Polish]; B. Z. 857. Institute of Book Studies of Vernadsky National Library of Ukraine, Department of Librarian Gatherings and Historical Collections, Kyiv, Ukraine. [In Polish].
15. Wyczański, A. (1969). *Studia nad konsumpcją żywności w Polsce w XVI i pierwszej połowie XVII w.* Warszawa (Instytut historii PAN, S. 147, tab. 52, 152, tab. 53). [In Polish].
16. Gloger, Z. (1903). Piwo. In *Encyklopedia staropolska ilustrowana*, T. 4, S. 29. Warszawa. [In Polish].
17. Szydłowicze. (1892). In *Słownik geograficzny Królestwa polskiego i innych krajów Słowiańskich*, T. 12, S. 100. Warszawa. [In Polish].
18. Walden, A. (2013). Marszałkowie święccy Trybunału Głównego Wielkiego Xięstwa Litewskiego w latach 1633–1648. In *Czasopismo prawno – historyczne*, T. 65, Z. 1, S. 162. Poznań. [In Polish].
19. Osiec. (1857). In *Słownik języka polskiego* (przez M. S. B. Linde, T. 3, S. 590). Lwów. [In Polish].
20. Słodziny. (1857). In *Słownik języka polskiego* (przez M. S. B. Linde, T. 5, S. 320). Lwów. [In Polish].
21. Kadź. (1855). In *Słownik języka polskiego* (przez M. S. B. Linde, T. 2, S. 287). Lwów. [In Polish].
22. Glogier, Z. (1903). Szanki. In *Encyklopedia staropolska ilustrowana* (T. 4, S. 302). Warszawa. [In Polish].
23. Gloger, Z. (1900). Beczka. In *Encyklopedia staropolska ilustrowana* (T. 1, S. 137–138). Warszawa. [In Polish].
24. Gloger, Z. (1902). Miód. In *Encyklopedia staropolska ilustrowana* (T. 3, S. 218–219). Warszawa. [In Polish].

25. Gołębiowski, L. (1830). *Domy i dwory przytem opisanie apteczki, kuchni, stołów, uczt, biesiad, trunków i pijatyki...* Warszawa, Gluksberg. URL: https://archive.org/stream/domyidworyprzyt00gogoog/domyidworyprzyt00gogoog_djvu.txt. [In Polish].
26. Klonder, A. (1989). Napoje fermentacyjne w Prusach Królewskich w XVI–XVII wieku (produkcja – import – konsumpcja). In *Studia i materiały z historii kultury materialnej* (T. 60, red. Z. Kamieńska, Zakład narodowy im Ossolinskich, S. 47). Wrocław, Warszawa, Kraków. [In Polish].
27. Mir. (1885). In *Słownik Geograficzny Królestwa polskiego i innych krajów Słowiańskich* (T. 6, S. 485–488). Warszawa. [In Polish].
28. Skorulski Andrzej. (1997–1998). In *Polski słownik biograficzny* (T. 38, Z. 55, S. 552–553). Wrocław. [In Polish].
29. *Compendium medicum auctum... W Jasnej Gory Częstochowskiej* (K. 663–664). (1725). [In Polish].
30. Krasnowolski, A., Niedźwiedzki, W. (Comps.). (1914). *M. Arcta Słownik staropolski* (T. 1, S. 410). Warszawa. [In Polish].
31. Fund 332, Unit 352. Institute of Manuscript of Vernadsky National Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine. [In Polish].
32. Gloger, Z. (1903). Szkarłat. In *Encyklopedia staropolska ilustrowana* (T. 4, S. 310). Warszawa. [In Polish].
33. Biernacki, S. (1925). Przyczynek do historii roślinnych leków nasercowych. Rozd. 1: Dawne leki nasercowe roślinne. In *Archiwum historii i filozofii medycyny oraz historii nauk przyrodniczych* (red. A. Wrzosek, T. 3, Z. 2, S. 193–1202). Poznań. [In Polish].
34. Gloger, Z. (1900). Aqwawita. In *Encyklopedia staropolska ilustrowana* (T. 1, S. 35). Warszawa. [In Polish].
35. Kryvonos, V. (2003). Z istorii diialnosti hrekiv u Lvovi v XVI – pershii polovyni XVII st. [From the history of activity of Greeks in Lviv in the 16th – first half of the 17th centuries]. In *Zapysky istoryko-filolohichnoho tovarystva Andriia Biletskoho* [Notes of Andrii Biletskyi History and Philology Society] (Is. 4, Book. 1, pp. 116–124). Kyiv. [In Ukrainian].
36. Wijaczka, J., Guldon, Z. (1993). Związki handlowe ziem litewskich i białoruskich z Królewem w świetle rejestrów celnych komory grodzieńskiej z lat 1600 i 1605. In *Komunikaty mazursko-warminskie* (nr 1, 21–33, S. 30). URL: [http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Komunikaty_Mazursko_Warminskie/Komunikaty_Mazursko_Warminskie-r1993-t-n1-s21-31/Komunikaty_Mazursko_Warminskie-r1993-t-n1-s21-31.pdf](http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Komunikaty_Mazursko_Warminskie/Komunikaty_Mazursko_Warminskie-r1993-t-n1/Komunikaty_Mazursko_Warminskie-r1993-t-n1-s21-31/Komunikaty_Mazursko_Warminskie-r1993-t-n1-s21-31.pdf). [In Polish].
37. Fund 332, Units 352, 354. Institute of Manuscript of Vernadsky National Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine. [In Polish].
38. Wyrobisz, A. (1968). *Szkło w Polsce: od XIV do XVII wieku*. Wrocław, Warszawa, Kraków. [In Polish].
39. Pośpiech, A. (1996). Prowincja szlachecka w Polsce XVII wieku. Ludzie – przedmioty – życie codzienne (zarys problematyki). In *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej* (T. 44, No. 3, S. 263–270). [In Polish].

40. Gloger, Z. (1903). Pucharz. In *Encyklopedia staropolska ilustrowana* (T. 4, S. 129–131). Warszawa. [In Polish].
41. Gloger, Z. (1902). Kufel. In *Encyklopedia staropolska ilustrowana* (T. 3, S. 114–115). Warszawa. [In Polish].
42. Online resource. URL: www.Wilanow-palac.pl/gdansk-jako_zlotnicze_centrum_rzeczypospolitej_w_xvii_w.html. [In Polish].
43. Larchenko, M. N. (1984). K voprosu o rabote tak nazyvaemykh “polskikh” masterov v Oruzheinoi palate vo vtoroi polovine XVII v. [On the issue of work of so called “Polish” craftsmen in the Weaponry Chamber in the second half of the 17th ct.]. In *Materialy i issledovaniia. Gosudarstvennye muzei Moskovskogo Kremliia* [Materials and studies. State museums of the Moscow Kremlin] (Is. 4, pp. 184–192). Moscow. [In Russian].
44. *Akta synodów prowincjonalnych Jednoty Litewskiej 1611–1625* (S. 52). (1915). Wilno. Seria: Monumenta reformationis Poloniae et Lithuanicae. [In Polish].
45. Pośpiech, A. (1992). Pułapka oczywistości. Pośmiertne spisy ruchomości szlachty wielkopolskiej z XVII wieku. In *Studia i materiały z historii kultury materialnej* (T. 64, S. 86–88). Warszawa. [In Polish].
46. Konew. (1855). In *Słownik języka polskiego* (przez M. S. B. Linde, T. 2: G–L, S. 426). Lwów. [In Polish].
47. Gloger, Z. (1903). Szkliennica. In *Encyklopedia staropolska ilustrowana* (T. 4, S. 310–311). Warszawa. [In Polish].
48. Dumanowski, J. (2007). Moda, rywalizacja społeczna i tożsamość szlachty polsko-litewskiej Rzeczypospolitej w XVIII wieku. In *Baltijos Regiono istorija ir kultura; Lietuva ir Lenkija. Socialine istorija, kulturologija. Acta historica universitatis Klaipedensis* (T. XIV, K. 82–83). Klaipeda. [In Polish].

Svitlana Olehivna Bulatova,

Candidate of Historical Sciences,

Senior Research Fellow,

Senior Research Fellow

of the Department of Codicology and Codicography,

Institute of Manuscript,

Vernadsky National Library of Ukraine

e-mail: irnbuv@gmail.com

Traditional beverages at the court of the nobles of the Belarusian lands of the Grand Duchy of Lithuania in the first quarter of the XVII century: tableware (according to the manuscript of Mlechko in the Khreptovich collection from the funds of the Institute of Manuscript of Vernadsky National Library of Ukraine)

Tableware for beverages of the Belarusian nobles of the Grand Duchy of Lithuania and the tradition of serving the table were considered based on the materials of the manuscript by Nikolai Mlechko from the Khreptovich collection, deposited in the funds of the Institute of Manuscript of Vernadsky National Library of Ukraine. The types of

Old Polish tableware for beverages, common in the first quarter of the XVII century, as well as the specifics of their use by the nobles in the daily and ceremonial way are analyzed in the context of the Baroque culture. Traditions and peculiarities of use of the ancestral table silverware, decorated with heraldic symbols, in the Mlechko manor are considered on the base of the documents of tableware inventories. When comparing in the descriptions the elements of silver products, it was established that they are typical objects of Baroque jewelry with their inherent decorativeness and pomposity. Attention is also paid to the use of fashionable glassware for beverages, which got wide popularity in European countries in that period. The sources of receipt and transportation of various types of beverage tableware to the Mlechko's Kholopenichi estate, as well as their contacts with the Baltic trade and cultural centers have been analyzed. Inventory lists of beverage tableware contained in the manuscript of N. Mlechko are a multidimensional source for research. The data recorded in them make it possible to identify innovations in the decorative and applied arts of the Baroque and their reception in the everyday culture of the Belarusian nobles (as exemplified by its representatives the Mlechko) of the Grand Duchy of Lithuania in the XVII century. At the same time, the lists contain valuable heraldic and historical-genealogical information regarding the Belarusian and Lithuanian aristocratic families who lived in this period in the Grand Duchy of Lithuania.

Key words: Mlechko manuscript, beverages, nobles, Grand Duchy of Lithuania, Baroque, tableware, silver, glass.

Светлана Олеговна Булатова,

кандидат исторических наук,

старший научный сотрудник,

старший научный сотрудник

отдела кодикологии и кодикографии

Института рукописи

Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского

e-mail: irnbuv@gmail.com

Традиционные напитки при дворе шляхты белорусских земель Великого княжества Литовского в первой четверти XVII в. : столовая посуда и утварь (по рукописи Млечка в собрании Хрептовичей из фондов Института рукописи Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского)

На материале рукописи Николая Млечка из собрания Хрептовичей, хранящейся в фондах Института рукописи Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского, рассмотрена столовая посуда для напитков белорусской шляхты Великого княжества Литовского и традиции сервировки стола. В контексте культуры барокко проанализированы виды старопольской посуды для напитков, распространенные в первой четверти XVII в., а также специфика их использования в повседневном и торжественном обиходе шляхты. На документальном материале инвентарей посуды освещаются традиции и особенности применения Млечками фамильного столового серебра, украшенного геральдической

символикой. При сопоставлении в описаниях элементов серебряных изделий установлено, что они являются типичными предметами ювелирного искусства барокко, с присущей им декоративностью и помпезностью. Также уделено внимание использованию Млечками модной стеклянной посуды для напитков, приобретающей в ту эпоху широкую популярность в европейских странах. Проанализированы источники поступления и транспортировки различных видов питьевой посуды в имение Млечков Холопеничи, а также их контакты с прибалтийскими торгово-культурными центрами. Инвентарные списки питьевой посуды, содержащиеся в рукописи Н. Млечка, представляют собой многоаспектный источник для исследований. Данные, зафиксированные в них, дают возможность определить новации в декоративно-прикладном искусстве барокко и их рецепцию в повседневной культуре белорусской шляхты (на примере ее представителей Млечков) Великого княжества Литовского в XVII в. В то же время списки содержат ценную геральдическую и историко-генеалогическую информацию относительно белорусских и литовских аристократических родов, проживавших в данную эпоху на территории Великого княжества Литовского.

Ключевые слова: рукопись Млечка, напитки, шляхта, Великое княжество Литовское, барокко, столовая посуда, серебро, стекло.

*Стаття підготовлена 28 березня 2018 року;
подана до друку 26 квітня 2018 року.*